

NSTRUKCJA DUSZPASTERSKA EPISKOPATU O UDZIELANIU SAKRAMENTU CHRZTU ŚWIĘTEGO DZIECIOM - (1975)

1. Wprowadzenie

Od Wielkanocy 1973 roku obowiązuje odnowiony obrzęd chrztu dzieci zawarty w rytuale pt. Obrzędy chrztu dzieci, Katowicka Księgarnia św. Jacka, 1972 r.

Z wprowadzeniem odnowionej liturgii chrztu św., Kościół wiąże nadzieje na ożywienie wiary i rozwój poczucia odpowiedzialności u wiernych na życie Boże, jakim obdarzane są dzieci w misterium chrztu. Wraz z wprowadzeniem omówionego obrzędu chrztu św. Kościół postawił nowe wymagania tak w stosunku do duszpasterzy jak i do wiernych.

Podstawowe zasady dogmatyczne, liturgiczne, duszpasterskie oraz przepisy prawne omówione są w dwu Wstępach liturgicznej księgi chrztu dzieci (s. 9-32).

Ponieważ oba te wstępy przeznaczone dla całego Kościoła mają charakter dość ogólny, nasuwa się potrzeba podania bardziej szczegółowych wskazań dla praktyki duszpastersko liturgicznej poszczególnych Kościołów lokalnych. Również trzyletnie doświadczenia związane z wprowadzeniem nowego obrzędu chrztu św. domagają się pewnych wyjaśnień i ujednocień na terenie całego kraju.

2. Dopuszczenie dzieci do sakramentu chrztu

Należy dopuszczać do chrztu wszystkie dzieci zgłoszone przez rodziców lub prawnych opiekunów, jeśli osoby te są wierzące i zobowiążą się, że dzieci będą wychowywane w wierze, w której zostaną ochrzczone (Chrzest nr 2 i 3).

Wychowanie w wierze oznacza: doprowadzenie dziecka do świadomej przyjaźni z Chrystusem, a to dokonuje się przez: przekazanie dziecku podstawowych prawd wiary i zasad moralności głoszonych przez Kościół katolicki, a przede wszystkim nauczenie dziecka modlitwy, włączenie go w życie wspólnoty katolickiej (Msza św. niedzielna), posyłanie na naukę religii, doprowadzenie do pełnego udziału w Eucharystii i do przyjęcia sakramentu bierzmowania oraz wprowadzenie w dojrzałe i odpowiedzialne życie chrześcijanina.

W związku z możliwością zaistnienia różnych sytuacji duszpasterskich ustala się:

- a)** Nie udzielać sakramentu chrztu św. małym dzieciom bez faktycznej wiedzy rodziców (opiekunów), lub wbrew ich woli.
- b)** Jeśli rodzice dziecka poprzestają na małżeństwie cywilnym, duszpasterz powinien starać się o doprowadzenie ich do zawarcia małżeństwa sakramentalnego przed chrztem dziecka. W przypadku wyraźnej odmowy, należy żądać na piśmie oświadczenia od rodziców dziecka i chrzestnych, że zobowiązują się wychować dziecko w wierze katolickiej. Również w wypadku, gdy rodzice żyją bez ślubu kościelnego z powodu przeszkód kanonicznych, należy żądać takiego oświadczenia.
- c)** Jeśli jedno z rodziców dziecka jest wierzące, a drugie nie, dziecku należy udzielić chrztu.
- d)** W zetknięciu się z trudnymi lub zawikłanymi problemami z zakresu chrztu, duszpasterz, w poczuciu odpowiedzialności przed Bogiem za owoce łaski tego sakramentu, powinien w poszczególne wypadki dokładnie wnikać, rozpatrzeć je, a następnie podjąć odpowiednią decyzję, lub w razie potrzeby zwrócić się do Ordynariusza.

3. Przygotowanie duszpasterskie do chrztu dzieci

Cały Lud Boży wyznaje, pielęgnuje i przekazuje wiarę apostołską, w której chrzci się dzieci. Jego członkowie powinni rozumieć godność i znaczenie sakramentu chrztu w Bożym planie zbawienia człowieka.

Duszpasterze powinni wykorzystać wszystkie dostępne im środki duszpasterskie, aby wierni powierzeni ich posłudze, pogłębiali swą wiarę przez sakramenty, znali przepisy dotyczące sprawowania chrztu dzieci i byli przygotowani do udziału w liturgii oraz do wychowania dzieci w wierze.

W tym celu duszpasterze głosić będą naukę o misterium chrztu w homiliach niedzielnych, zwłaszcza w jedną z niedziel Wielkiego Postu i niedzielę Chrztu Pańskiego, a także w kazaniach okolicznościowych. Przeżyciu misterium chrztu powinna służyć odpowiednio przygotowana liturgia Wigilii Wielkanocnej.

W katechizacji dzieci i młodzieży należy omawiać problematykę sakramentu zgodnie z obowiązującym programem. Starsze dzieci i młodzież należy nauczyć sposobu udzielania chrztu w niebezpieczeństwie lub w obliczu śmierci (por. Chrzest, rozdz. III, nr 131-138).

Do pouczenia wiernych o przepisach prawnych i liturgicznych o przebiegu liturgii i o formach udziału w niej, trzeba niekiedy wykorzystać ogłoszenia, podawane podczas liturgii mszalnej, szczególnie w Adwencie i w Wielkim Poście. Należy też udostępnić wiernym tego rodzaju informacje, umieszczając je na tablicy ogłoszeń, czy w formie plakatów, wywieszonych na widocznym miejscu. Wskazane jest, by te informacje były stale dostępne wiernym, co ułatwi im i duszpasterzom załatwienie wstępnych spraw w biurze parafialnym.

Ważnym środkiem głoszenia nauki Kościoła o sakramencie i kształtowaniu właściwej postawy wiernych w odniesieniu do chrztu dzieci, jest samo sprawowanie liturgii sakramentu z udziałem wspólnoty parafialnej.

4. Zgłoszenie dziecka do chrztu

Należy dążyć do tego, by rodzice zgłaszali dziecko do chrztu najpóźniej na dwa tygodnie przed projektowanym terminem (por. Chrzest, nr 8 ad 2). Przy zgłoszeniu powinni być obecni ojciec i matka; jeśli istnieje uzasadniona przyczyna, wystarczy obecność jednego z rodziców.

Zgłoszenie w biurze parafialnym przyjmuje tylko duszpasterz. Ustala on z rodzicami dokładny termin chrztu i omawia sprawy związane z ich udziałem w liturgii i z przyszłym wychowaniem dziecka. W duszpasterskiej, serdecznej i taktownej rozmowie postara się poznać życie religijne środowiska, w którym dziecko będzie wychowywane, udzieli rad, wskazówek i potrzebnej zachęty. Jeśli będzie to możliwe i o ile zachodzi potrzeba powinien zachęcić do zlikwidowania zaniedbań religijnych, omówić atmosferę wychowania religijnego w domu, zachęcić rodziców do przyjęcia Eucharystii w dniu chrztu dziecka oraz pouczyć o chrześcijańskim charakterze uroczystości domowych.

Przy zgłoszeniu duszpasterz spíše akt chrztu na podstawie danych, zawartych w odpisie metryki urodzenia z USC; imiona dziecka należy spisać w brzmieniu i kolejności, jak w tym dokumencie, choćby nie były to imiona świętych i błogosławionych Kościoła. Duszpasterze powinni wcześniej zachęcić wiernych, by swoim dzieciom nadawali imiona katolickie. Rodzice

i chrzestni mogą złożyć podpisy w księgach zaraz po spisaniu aktu lub w innym terminie, najpóźniej jednak zaraz po liturgii chrztu.

Wskazane jest, aby rodzicom i chrzestnym podczas zgłoszenia dziecka do chrztu wręczyć karteczki do spowiedzi i na katechezę przygotowawczą.

5. Rodzice chrzestni

Dla każdego dziecka należy wybrać dwoje chrzestnych: ojca i matkę (por. Chrzest nr 6). Wybór chrzestnych należy do rodziców dziecka, natomiast duszpasterz sprawdza, czy przedstawieni kandydaci spełniają warunki określone przez Kościół i gdy okaże się, że tak, zatwierdza wybór rodziców.

Przymioty wymagane przez Kościół do pełnienia funkcji rodziców chrzestnych podaje rytuał (Wtajemn. nr 10 i Chrzest, nr 6).

Ze względu na zadanie chrzestnych w wychowaniu dziecka, zawarte tam przepisy należy stosować w polskich warunkach duszpasterskich w następującym rozumieniu:

Chrzestni powinni ukończyć 15 lat; chrzestni mają być katolikami wyznającymi swą wiarę życiem zgodnym z nauką Kościoła nie wolno np. dopuszczać do pełnienia tej funkcji osób żyjących w niesakramentalnym związku małżeńskim oraz młodzieży nie uczęszczającej na katechizację (żądać odpowiednich zaświadczeń).

Duszpasterze niech doradzają rodzicom, aby szukali chrzestnych wśród bliższej rodziny i sąsiadów. Należy przeciwstawiać się zdarzającym się zwyczajom zapraszania na rodziców chrzestnych ludzi przygodnych, dobrze sytuowanych, którzy jak można przypuszczać nie będą się interesowali wychowaniem religijnym chrześniaka.

Duszpasterz powinien żądać od rodziców chrzestnych, których nie zna, odpowiedniego świadectwa kwalifikacyjnego z parafii, w której mieszkają.

Zgodnie z Wtajemn. nr 10 c i Dyrektorium Ekumenicznym, nr 48, wierny Kościoła Prawosławnego może być powołany na chrzestnego jeśli:

- a)** życzą sobie tego rodzice dziecka dla uzasadnionych powodów,
- b)** wychowanie dziecka w wierze katolickiej jest zapewnione,
- e)** na pierwszego chrzestnego powołany jest katolik (mężczyzna lub kobieta),
- d)** kandydat został ochrzczony w Kościele prawosławnym, którego wiarę wyznaje i ukończył 15 lat.

Wpisując personalia chrzestnego do aktu chrztu dziecka, należy wyraźnie podać jego wyznanie.

Chrześcijanie z innych wspólnot odłączonych, wyznający wiarę Wspólnoty w której zostali ochrzczeni, mogą być dopuszczeni do udziału w liturgii jako świadkowie chrztu, a nie jako chrzestni (Wtajemn. nr 10 c, Dyrektorium Ekumeniczne, nr 57).

Warunki powołania na świadka chrztu są takie, jak *mutatis mutandis* przy dopuszczeniu chrzestnych z prawosławia. Personalia świadka wpisuje się do aktu chrztu, a w rubryce "Uwagi" podaje wyraźnie, w jakiej funkcji występował i do jakiej Wspólnoty należy.

Świadek podpisuje akt chrztu razem z rodzicami i chrzestnym katolikiem.

6. Duszpasterskie przygotowanie rodziców dziecka i chrzestnych

Ze szczególną troską zgodnie z zaleceniem Rytuału (Chrzest nr 5; 7 i 8), odniosą się duszpasterze do przygotowania rodziców dziecka i chrzestnych.

W celu udzielenia odpowiednich pouczeń o misterium chrztu, wychowaniu w wierze, o roli apostołskiego przykładu rodziców chrzestnych i o liturgii tego sakramentu należy przeprowadzić bezpośrednie katechezy przygotowawcze. Udział w tych katechezach powinni wziąć tak rodzice dziecka jak i chrzestni. W parafiach większych (powyżej 5 tys.) katechezy przygotowujące do chrztu powinny być prowadzone systematycznie co tydzień w ustalony dzień i o stałej godzinie. W parafiach mniejszych katechezy przygotowawcze należy prowadzić stosownie do potrzeb, a zwłaszcza przed Świętami Wielkanocnymi i Bożego Narodzenia.

Do pogłębienia przeżyć rodziców i chrzestnych wiele może się przyczynić homilia, którą szafarz sakramentu wygłasza w czasie liturgii chrztu (Chrzest, nr 45), a także słowa powitania (Chrzest nr 36).

7. Chrzest

Liturgia chrztu sprawowana w myśl zasad odnowy, ze zrozumieniem dla symboliki obrzędów, ze czcią dla tekstów liturgicznych; bez pośpiechu i z zachowaniem przepisów, sama z siebie głosi i wyraża wiarę i co istotne ma moc Bożą, która przenika do umysłów i serc. Niech więc duszpasterze tak ustalają czas sprawowania sakramentu i przygotowują liturgię, aby wierni mogli w niej uczestniczyć jak najliczniej i owocnie. Zasadniczo dzieci należy chrzcić podczas Mszy św.

8. Zakończenie

Wszystkie sprawy związane z omówieniem chrztu dziecka, kwestiami religijnymi rodziców jak również kwalifikacjami rodziców chrzestnych, powinny być omówione przynajmniej na kilka dni przed chrztem św., aby później w spokoju przeżyć samą uroczystość. Należy się wystrzeżać, by różne sporne sprawy nie wpłynęły lub nie były załatwione przed samym udzielaniem chrztu i nie zakłócały radosnej i podniosłej uroczystości. Duszpasterze powinni wspomagać rodziców po chrzcie dziecka swą troską i radą, zwłaszcza w czasie domowej wizyty duszpasterskiej.

Zaleca się urządzać raz w roku błogosławieństwo dzieci (np, z okazji Międzynarodowego Dnia Dziecka) wspominając i nawiązując do rocznicy chrztu.

Instrukcja duszpasterska dotycząca udzielania chrztu św. młodzieży i dorosłych zostanie wydana po ukazaniu się drukiem urzędowego polskiego tłumaczenia odnowionego obrzędu.

*Przewodniczący Konferencji Episkopatu
Polski*

+ Stefan Kard. Wyszyński

*Przewodniczący Komisji Episkopatu d/s
Duszpasterstwa Ogólnego*

+ *Władysław Miziołek*